

Muk' T'anil tu Pach aj kinsaj ix Ch'up etel ulaak' tak wichil b'et yajil ti'i ix ch'up

KUCH YANIL T'AN ∴ - |0:|

Kuuch Much'tal Tzikb'al Kaj ti'i Lu'umil T'anil (watemaala)

TAN UYAD'IK

Uju'umil yanil a kaj utz'aj umen kunleeb'al ti'i Ulu'umil T'anil (watemaala) tanoo' umuch'kintik ub'ajil ti usaaltoo' a makak eteloo' uyert'ok, leek tak ujob'eek saj ub'etikoo' a ki'il etel tulakal, tu pach usa'altikoo' ukuxtal makak leek ti b'ik'in xan yanaji, jab'ix ich junmuuch' etel xan ukänänb'äl a makak.

TAN UYAD'IK

Ulu'umil t'anil uk'ämaj tu wichil kuch yanil ti'i a muk' t'an 49-82 le'ek uju'umil utojil tzikb'al ti jok'sab'äl tulakal uwichil a p'aasb'eeb' ti'i ix ch'up, etel uwichil kuch yanil t'anil 69-94 uju'umil utojil tzikb'al ulaak' naach kaj ti ka' ilb'ik, tz'ab'äl etel ujob'sab'äl aj kinsaj wa aj yajkunaj ix ch'up, etel xan a kunleeb'al utz'aj ub'ete' tulakal uchukul p'isb'eeb' ujelb'el wa jok'sab'äl muk' t'an, uki'il kuntal, ub'aaxb'äl wa ub'etb'el a ke'enak ichil a p'aasb'eeb' ix ch'up, etel jok'sab'äl tulakal ad'oo' muk' t'an a jed'eek' upaatal ti job'eeb'al.

TAN UYAD'IK

Le'ek tak ix ch'up ix kajil yanoo' utojil eteloo' uyeeltab'äl, uyaaltik, umeyaj etel ukänb'äl ti'i tulakal utojil kuxtal etel tak uki'il ukuxtal etel Uju'umil yanil a kaj utz'aj umen kunleeb'al anatil meyaj ulaak' naachil kaj etel uwichil utojil kuxtal, etel uk'asil a kinsaj etel up'aasb'eeb' ix ch'up, ix chu' etel nukuch ix chu' le'ek ayab'ajoo' ichil a noj kaj tak'aan tak kinsaj etel p'ätb'äl ti'i ma' uyajkunb'ul, umen ma' tulakal ket ub'ensik ub'ajil umen top yaab' a winik etel ix ch'up, ichil uwichil kaj, uwichil utak'inil, il t'anil, b'axil t'an, nu'kulil etel et'ok'b'ajil, umen saj ub'etab'äl junp'eel muk't'an ti ma' yajkunb'ul etel tz'b'äk ub'o'te ayan usip'il.

MENTÄKÄ

Le'ek umeyajb'eeb' a tz'aj anat le'ek a tan uyad'ik tiki' a Jätzil 171 ti'i Uju'umil yanil a kaj utz'aj umen kunleeb'al ti'i Ulu'umil T'anil (watemaala).

TAN UTOJKINTIK

Ad'aa'

Muk' T'anil tu Pach aj kinsaj ix Ch'up etel ulaak' tak wichil b'et yajil ti'i ix ch'up

UKAJEEB' JUN

TULAKAL UWICHIL

UPATALIL TULAKAL

Jätzail jun. Uwichil meyajb'eeb' etel ujob'eeb' muk'il t'an. Le'ek uye'b'eeb' a muk' t'an yan uwichil utz'ab'äl a kuxtala, cha'anil, Much'kinb'eeb', Ki'ilil, le'ek ukänb'eeb' ich ketil ti'i tulakal ix ch'upoo' tu taan a muk' t'an, etel a muk' t'an chen wa junpaay uwichil, ichil tak uch'b'äl ub'ajil a yaj ti'i wak ki' ub'ensik ub'ajil, ichil ukuuch taan kaj wa ma' ti kaj mak ka' ub'enes ti ki', walak tak uyad'ik tak tu pachoo' p'aastik, yajkunaj etel k'eyaj, ichil u tukul, etel tak tak'in wa motzb'ajil ichil utujil ukuxtal.

Le'ek tsak uwichil ad'aa' chen ka' yanak tak utz'b'äl upatalil tub'a jok'sab'äl uyajkunb'ul etel k'eyaj ix ch'up, utukul, k'as mächb'äl, etel tak'in wa kaax k'u ak k'asil ti'i ix ch'up, ka' b'etb'ek ka' yanak junp'eel kich'pan kuxtal tub'a ma' uyajkunb'ul, umen b'iki ti ke'en umen uju'umil yanil a kaj utz'aj umen kunleeb'al etel uwichil uju'um utz'aj ulaak' naachil kaj ti utojil kuxtal ti'ijoo' ix ch'up uyad'aj ulu'umil t'anil(watemaala).

Jätzail ka'. Utz'ab'äl uwichil, ad'aa' a muk' t'an walak utz'ab'äl le'ek ti yajaja'an utojil ukuxtal ix ch'up ichil tak umanäl uyaajtoo' ka' ilb'ikoo' ti ma' uyajkunb'uloo', jab'ix tak tu taan kaj wa ma' taan kaj.

UKAJEEB' KA'

B'iki ti tan uyad'ik

Jätzil Ox. B'iki ti tan uyd'ik. Le'ek uwichil a muk' t'an ad'aa' b'el ukaa' ti naat tab'äl ti b'aala'

a). Uyokeeb' tz'aj pektzil. Le'ek uchukul wichil ix ch'up a walak uyajkunb'ul saj yan uk'ämäk a pektzil etel b'iki k'u'i a yan ub'etik ti a walak uk'ämäk ayajil, tu pach tak uwichil uki'il ayan, ujunmuuch'il uyotochil meyaj ka' paatakoo' utz'aa' le'etak much't'anil t'an ayanoo', jab'is tak ti kaj ma' ti kaj, le'ek tak ad'aa' a pektzil tan naattab'äl b'iki ti yan ichi a muk' t'an ad'aa', ket etel tak etel ukänänb'eeb', uyantab'eeb' utojil ti'i, uketil jab'ix ukuuch ti ka' paatak utz'aa' umeyaj, jomol ilb'il, aantab'eeb' etel ka' uch'aa' uyool tiki'.

b). Kuuch ma' ti'i kaja': walak unaattik b'iki ti walakoo' ch'a'ikoo' ub'ajil ichil yotoch. wet'okoo' wa ma' etel mak walak tak ucha'ik ub'ajil tiki' tub'atak walak uyajkumb'ul ix ch'up, le'ek tub'a aj yajkunaj ichamtzil wa p'atal icham, ma' ka' etel käja'an o käjlaji, etel mak yanaji u yal wa ma', aj yajkunaj uk'ati wa uk'atiintaj wa ma' uyet'ok a yajkumb'iji. Chok'bol xan u kaa' ichiul a kuuch ad'aa' u icham o p'atal icham, käja'an o käjlaji, u k'ati wa uk'ati'intaj ti'i juntul ix chup' etel ad'aa' uyal ix chu'.

c) Kuuch ti kaj: walak unaattik b'iki ti walak uch'aikoo' ub'ajil etel ayan ukuuchil ichil a kaja ti'i ka' chok'b'a'anäk uwichil uku'uchil a kaja, meyaj, xok, tz'oksaj wa ula'ak' cha'b'ajil tiki' tub'a ma' naattabäk ukuuch ichil a ma' ti'i kaj.

d) Uk'oche'eb' ich kaax k'u' ak ti kuuch: ix ch'up' a walak uyajkumb'ul, uyal ix chu' wa xidal, yan uchukul wichil ka' antabäk ichil uwichil kaj jab'ix jomol ilb'il, anat', kuuch, b'aalo' xan ti ka' ch'anäk. Uwichil uyilb'eeb' etel yaab muk' chok'b'ol ukaa' ti'i chen ti ad'oo'.

1. Ilb'eeb' tukul etel tojil ool.
2. Aantab'eeb' lik'saj b'ajil ich kaj.
3. Utoj noochkimb'il upach uk'aatb'eeb' utojil kuxtal ix cu'up
4. Aantab'eeb' uyeelte jab'ix ti tz'abäk umeyaj.
5. Uyilb'eeb' ti'i juntuul aj mansaj t'an

e). Aj kinsaj: uyajkunb'ul kimil ti juntuul ix ch'up, b'etaj'an ichil ukuxtal ix ch'up ma' uketik umuk' ix ch'up etel a winiki. Uwichil umuk'il umeyajb'eeb' tupach ix ch'pu top yaab'.

f). Motzinb'il, ma' k'atiintzil, wa ma' ensabäl uyool ix ch'up chen umen leek uyanil.

g). Ch'a'b'ajil ti'i umuk'il: ka' utz'aa' eeltab'äl mak aj tz'aj tojil wa upolil etel walak uch'a' ik ka' tz'abäk umotzinb'eeb'el upach ix ch'upu.

h) Utzkinb'eeb' mak ti'i b'etab'i: na'attabäl ukaa' ti yan uyutzkinb'il a ma' ki' a b'etab'a'ani ujunmuch'il ukänänb'eeb' a tan utalel b'iki uyanil ayajkunb'i b'iki ti ke'en wa ma' b'etb'iti'i a ka'ax k'u' ak tu pach.

Le'ek ub'oolb'eeb' ama'ki' ti metb'aani yan ujumpaaytal tel tulakal a wichl b'aaloxan ub'oolb'eeb' tel tak'in, tulakal a do'o uk'inimb'eeb' utz'ab'aanil ti'ix chup jump'eel ilb'eeb' tukul etel ajtz'äkyaj ooy ix much'aanil.

i). ayajkumb'i; ix ch'up kaaxb'iki'ilak u jaab' awalak uyajkumb'ul ti ka'axb'ikijak.

j) uyajkumb'eeb'al ix cuh'up: tulakal ab'al aka'umete'e wa ma' utz'oksik tupach ati'iji ix chu'up ka' tzab'äk ti jomol u tojil a k'as u b'etaja wa taanilto', yajkumb'ul ub'ik'el, umichbäl,tak'in wana

k) yajkunaj pach tak'in: ma'tz'o'ksik ma'uchaik' mansab'äl chu k'ab'eetil,uyaalte,yanti'i, chen mächb'il tii'juntuul ix ch'up tii'a b'a'al a yantiiji pach utojil,pach u tz'okolb'eel o chenti bini tel icham, chen tuyanil o tz'ab'aani men utat,kautz'a'a tz'etz'eeb kumbul,k'askunb'ul,yumpaaykumb'ul, ch'a'bäl,job'sabäl,mächbäl,sa'tesabäl ub'aaltak wamaa tulakal a yantiiji' wama'a' tii'junmuuch uyetow, baalo'xan umächb'eeb tulakal u b'aal ti meyaj, juuum tuu'b'ajil,b'aaltak,utzikbajil, utojil wana uyanil ukuxtal tel tak'in.

l) uyajkumb'ul ubäk'el: peksajb'ajil tii'yajkunaj tub'a walak uk'ab'eetal a muku' wama'a tel ka'axk'uak ti b'aal, tz'on wamaa' tz'ak ti'i kinsaj teltak a deek' uyajkunaj,otzinkumb'ul ubäk'el, yajkunal wa k'oja'anil ti juntuul ix ch'up.

m) yajkunajb'eeb' u tukul wama'a uyool:peksajb'ajil tub'a deek utzeek uwichil a yajkunaj wama uyotzilkulb'ul, tukul

